UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Die Universität Paderborn

Quellen und Abhandlungen von 1614 - 1808

Freisen, Joseph

Paderborn, 1898

IX. Calendaria (Schulkalender).

urn:nbn:de:hbz:466:1-8008

Visual Library

subjiciant de negligentia, moribus, diligentia Discipulorum etc. saepe cum Magistris de profectu Discipulorum sermones conferant, Dictata in Scholis sedulo relegant; ut eidem cum Magistris stylo assuescant.

XI.

Nunquam suis permittent instituere domi compotationes aut convivia nomine regalium, Bacchanaliorum, Martinalium, Natalium, aut alio simili titulo. Ipsi vero Praeceptores Discipulis optimo in omnibus exemplo praelucebunt, saepe memores, severam aliquando rationem reddendam Deo esse, si forte, quod Superi avertant, vetitis lusibus, nocturnis grassationibus, compotationibus Discipulorum mores depravarint. Denique ipsi Discipuli praeter liberale minerval Paedagogis suis obedientiam modeste et reverenter praestabunt in iis, quae ad studia et ad accuratam harum Regularum (quae Domi in quolibet Musaeo affigentur, sub finem anni scholastici reddendae Praefecto) observantiam pertinent.

IX.

Calendaria (Schulkalender).

Von den Calendarien der Paderborner Universität teile ich die vier mir zu Gesicht gekommenen wörtlich mit, denn sie sind von einander mehrfach verschieden und enthalten viel Material zur genauen Würdigung der Thätigkeit an der Universität. [1])

Das eine, mit dem Titel: Calendarium studiosorum in aliquibus antiquatum, ist das älteste und nach 1622 entstanden. [2]) Es ist enthalten in dem Mnscr. der Theodor. Pa. 55.

---

[1]) Eine Vergleichung der vier Calendarien ergibt die Unrichtigkeit der Bemerkung von Pachtler, Monum. Germ. cit. p. 214: „Die Diarien der Jesuitenschulen sind sich, bis auf verschwindende Kleinigkeiten, fast alle gleich.“ Es ist das nicht mal richtig für die Paderborner Calendarien.

[2]) Es folgt das aus der Bemerkung zum 31. Juli, in welcher der Stifter der Gesellschaft Jesu bereits Sanctus heisst. Ignatius wurde 1622 kanonisiert.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Das andere, von Pachtler[1]) mitgeteilte, ist, wie eine Vergleichung mit dem vorigen ergibt, eine Überarbeitung desselben und somit jüngeren Datums.

Noch jünger ist das Calendarium in derselben Handschrift der Theodor. Pa. 55. Die erste Hälfte des Januar fehlt. Es hat Nachträge von verschiedener Hand und aus verschiedener Zeit. Diese Nachträge reichen über das Jahr 1692 hinaus. Die Bemerkung dortselbst am Ende des Monats August: Dominica ultima Augusti Dedicatio nostri Templi antiqui, ist ausgestrichen und mit dem Zusatz versehen: antiquata. Es findet das seine Erklärung in der Bemerkung zum 16. September: Dominica post Octavam Nativ. B. V. Dedicatio templi Xaveriani. Die dem hl. Franziskus Xaverius geweihte, noch heute vorhandene sg. Jesuiten- oder Universitätskirche, wurde 1682 begonnen und konsekriert am 14. September 1692.[2]) Die Tage sind in dem Calendarium doppelt bezeichnet, einmal mit dem Datum und dann vor demselben, nach kirchlichem Gebrauch, mit Buchstaben, die verschieden sind nach der jeweiligen littera dominicalis des betreffenden Jahres.[3]) Ausserdem sind die „Notae ad Calendarium Scholasticum" genau notiert.[4])

Das vierte Calendarium ist aufbewahrt in dem Mnscr. der Theodor. Pa. 122. Die Monatstage haben auch hier die Buchstaben und dann das Datum. Dieses Calendarium ist weniger umfangreich als das vorher erwähnte. Einige Zusätze von anderer Hand aus dem Jahre 1731 und 1732 ergeben, dass es das zuletzt gebrauchte Calendarium gewesen ist.

---

[1]) Pachtler, Monum. Germ. cit. p. 214 ff.

[2]) Richter, Die Jesuitenkirche zu Paderborn. Festschrift zur zweihundertjährigen Kirchweih 1892. S. 25, 32.

[3]) Vergleiche über die Littera Dominicalis (= Sonntagsbuchstabe) Hartmann, Repertorium Rituum 1880. I. S. 11. Aus dieser Littera kann genau das Jahr der Abfassung der Calendarien festgestellt werden. Das Schaltjahr hat zwei Litterae dom., die eine gilt bis 24. Februar, die andere von da ab. Daher in dem Cal. III. die zwei Buchstaben.

[4]) Vgl. diese Notae ad Calend. weiter unten. In allen drei genannten Calend. heisst der Stifter der Gesellsch. Jesu zum 31. Juli bereits Sanctus. Die Anfänge der Calendarien mögen allerdings bis zur Gründung der Universität reichen, denn die Bestimmungen sind aus den Statuten der Universität, der beiden Fakultäten etc. genommen.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ich gebe, wie bemerkt, die vier Calendarien vollständig wieder, da ihre Kenntnis doch kulturhistorisches Interesse haben dürfte. Die nicht weiter mit Bemerkungen versehenen Monatstage sind, soweit sie nicht auf einen Sonntag fallen, als einfache Schultage anzusehen.

1. Calendarium studiosorum in aliquibus antiquatum.

1. N. 1. Quandocunque est festum chori et fori, si non ducantur disciputi ad audiendum alibi concionem, habenda est illis exhortatio in schola. reg. 3. com.
2. Pridie festorum B. V. quae celebrantur in foro, a prandio tantum est lectio per horam et mediam, deinde litaniae canuntur. Idem fit in alijs festis solennioribus, vt notatur suis locis.
3. Quando ob solennitatem festi tantum sesqui hora docetur, vltima semihora habenda est exhortatio.
4. Quando per sesquihoram tantum visitatur, Philosophi aequali tempore frequentant.
5. Quandocunque a prandio in nostro, vel summo templo concio habetur a nostro concionatore, vesperae inchoantur medio 2ae et hora 1a datur signum ad scholas.
6. Diebus sabbatinis habentur litaniae hora 3a ac proinde humaniores exeunt media hora citius, Philosophi media hora tardius inchoant lectiones.
7. Exhortatio habetur in scholis diebus dominicis, festis Apostolorum et alijs quae expresse in catalogo notata sunt.
8. Pridie item festorum D. V. quando ipso festo non est exhortatio habetur aliqua a Professoribus et Magistris, sicut et ipsis sabbatinis diebus, ea non est negligenda, vel aliquod pium exercitium in locum eius substituendum iuxta reg. et notat. n. 24. in Catal. Colon. §. 3.
9. A Decembri incipiunt disputationes philosophicae menstruae: hebdomadariae in Nou. Declamationes in Rhetorica et Humanitate incipiunt similiter, menstruae in Decembri, Hebdomadariae in Nouembri.
10. Quando ad scholas superiores medio 8ae habetur exhortatio, Inferioris hora 7 ducuntur ad templum. A sacro ad eosdem habetur exhortatio. Idem seruatur omnibus Domi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nicis, quibus superiores ducuntur hora 7 ad concionem [1]) academicam in aula Theologica.

11. Superiores classes vocamus a Syntaxi inclusiue vsque ad Metaphysicam: inferiores 2^{am} et 3^{iam} Grammaticae.
12. Quando die Mercurij fuit dies festus, vacatur die Jouis, sed ordinarie a prandio tantum, etiam a Philosophis.

Januarius.

1. Circumcisio Domini nostri Jesu sacrum hora 8, Vesperae propter concionem medio 2^{ae} musice solennissime. Exhortatio in scholis.
2.
3. Hoc vel proximo die non impedito est declamatio menstrua.
4.
5. Vigilia Epiphaniae. A meridie docetur sesquihora. Litaniae ad medium 3^{ae}.
6. Epiphania Domini. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora (2).
7.
8. Hoc vel proximo die disputatio menstrua in Theologia.
9.
10.
11.
12. Disputatio menstrua Philosophorum trium classium.
13.
14.
15. Circa hoc tempus disputant Tertiani contra secundanos.
16.
17.
18.
19.
20. SS. Fabiani et Sebastiani docetur ad 8^{am} deinde sacrum musicum pro peste auertenda. A prandio ordinarie non vacatur.
21.
22.
23.
24.
25.

---

[1]) Das ursprüngliche: Summi templi ist ausgestrichen und dann von späterer Hand dafür gesetzt: academ. in aula Theol.

26.
27.
28.
29.
30.
31.

Februarius.

1. A meridie lectio sesquihora. Litaniae ad medium 3.
2. Purificatio B. V. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2^{a}.
3.
4.
5. SS. Pauli Jacobi Joannis MM. Soc. Jesu. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2. Hoc die mane et a prandio docetur per horam.
6.
7.
8.
9. Demonstratio Mathematica.
10. Hoc vel proximo die disputatio menstrua philosophica.
11.
12.
13.
14. Martis ante Quinquagesimam vacatur a prandio, et die Jouis sequenti tota.
15. Pridie 50^{mae} a prandio docetur sesquihora. Litaniae medio 3^{ae}. Indulgentiae promulgantur.
16. Dominica quinquagesimae. Feria 2 et 3 est oratio 40 horarum, quotidie sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2, sed feria 3^{a} vesperae sunt hora 3^{a}.
17.
18.
19.
20. Hoc triduo vacant studiosi, ita tamen vt horis sibi assignatis orent.
21.
22. Die Cinerum hora 7 inferiores: hora 8 superiores accipiunt cineres. Mane non docetur. A meridie hora 2 inchoantur lectiones, et deinceps per totam aestatem. Feria 5 post diem cinerum a prandio vacatur. Feria 6 canitur Miserere; exitur media hora citius ab illis qui intersunt.
23.
24.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

25. S. Matthiae Apostoli. Exhortatio, sacrum hora 8 non musicum. Catechismus.
26.
27.
28.

Martius.

1.
2.
3. Cathedra S. Petri stylo veteri vacatur propter nundinas.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12. S. Gregorii P. C. Eccl. D.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19. S. Josephi est fori. Exhortatio. Sacrum non musicum hora 8. Catechismus.
20.
21.
22.
23. A die Veneris ante Dom. Pass.; quotidie canitur Miserere vsque ad sabbatum sanctum exclusiue. Lectio sesquihora. Litaniae ad medium 3ae.
24.
25. Annunciatio B. V. Exhortatio in scholis.
26.
27. Post Dominicam Palmarum vacant Philosophi et Theologi, qui non vadunt ad patriam inuitantur vt intersint officijs diuinis in templo nostro.

Feria 3 et 4 maioris hebdomadae legitur passio, atque ideo exitur ad sacrum vno quadrante citius.

28.
29.
30.
31.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aprilis.

1.
2. Feria 4 maioris hebdomadae hora 9 itur ad sacrum, hora 5 ad Miserere.
3. Feria 5 hora 8 sacrum musicum, datur adhuc signum campana scholae, sed triduo sequenti vsque ad litanias sabbati crepitaculo conuocantur. Hora 5 Miserere.
4.
5. Feria 6 finita passione inchoatur officium in nostro templo circa 8am. Processio Sodalium a prandio circa horam.
6.
7. Sabbato sancto officium inchoatur hora 7. A prandio litaniae medio 3ae. Datur signum ad scholas.
8.
9. Dom. Resurrectionis. Sacrum hora 8. Vesperae medio 2ae.
10. Feria 2 Paschae. Exhortatio medio 8. Etiam hodie Vesperae sunt medio 2 ob concionem summi templi.
11. Feria 3 sacrum musicum hora 8. Non sunt Vesperae.
12. Feria 4 Paschae resumuntur lectiones.
13. Feria 5 Paschae vacatur a prandio.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25. S. Marci, itur ad processionem. Ante prandium non docetur ob incertitudinem horae, quae processio inchoatur; detinentur tamen in scholis, donec e summo templo moneantur ab aliquo qui constituendus est. Ducuntur ordine omnes scholae. A prandio docetur.
26.
27.
28.
29.
30.

Maius.

1. SS. Philippi et Jacobi. Exhortatio. Catechismus.
2.
3. Inuentio S. Crucis, est fori, sacrum hora 8. Catechismus a prandio.
4.
5.
6. S. Joannis ante portam latinam patroni Academiae, sacrum musicum hora 8. cui intersunt Superiores vsque ad Humanitatem inclusiue. Inferiores ducuntur ad sacrum hora 7. Sacro musico intersunt epomidati Rector, Cancellarius alijque. Audito sacro vacant omnes. Compulsatio in turri Tubicines inflant in ingressu templi, in Sacro et post Sacrum, non in area, multo minus in Metaphysica etc.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14. Triduo ante Ascensionem occupantur in scholis studiosi, dum sit tempus eundi ad processionem. Si sint ituri extra vrbem, sacrum auditur hora 7; si maneant in vrbe, alibi auditur.
15.
16. Die Martis ante Ascensionem a prandio vacatur.
17. Pridie Ascensionis sesquihora docetur. Litaniae ad medium 3ae.
18. Ascensio Domini. Exhortatio medio 8. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2.
19. Postridie Ascensionis est processio cum reliquijs S. Liborij. Concio in monte S. Liborij. Vacatur post processionem.
20.
21.
22. Demonstratio Mathematica 2a.
23.
24.
25.
26.
27. Pridie Pentecostes vacant Philosophi et Theologi. Reliqui hora 9 sacrum. Litaniae medio 3ae.
28. Dominica Pentecostes. Feria 2 et 4 vt in Paschate.

Feria 4 lectiones in omnibus scholis etiam philosophicis resumuntur.

Vacatur feria 5 ab omnibus.

29.

30.

31.

Junius.

1. His tribus mensibus aestiuis Jun. Jul. Augusto cessant disputationes philosophicae menstruae.

2.

3.

4.

5.

6.

7. Pridie Corporis Christi, mane lectiones integrae. A meridie sunt litaniae medio 3ae. Fasces ornandas pro processione summi templi curat afferri a D. Cantore hora 9. Praefectus Sodalitatis et distribuit ornandas, qui et absolutis alijs processionibus residuo vtitur.

8. F. Corporis Christi. Musicum sacrum hora 8. Vesperae 2a. Non solent discipuli nostri interesse huic processioni circa forum. Feria 6 processio circa vrbem, comitantur omnes Studiosi. Si incidat in festum S. Joannis, hora 6 datur signum, et hora 7 sacrum musicum in nostro templo auditur. Vesperae hora 2a.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20. Pridie B. Aloysij, non sunt litaniae, sed integre docetur: inuitantur studiosi ad sacram communionem in sequentem diem.

21. B. Aloysij. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2. Ante sacrum legitur aliquid ex vita B. Aloysij.

22.

23. Pridie S. Joannis solenni apparatu dimittuntur Metaphysici. A prandio hora 1a praesentantur ad examen, postridie communicant.
24. Natiuitas S. Joannis Baptistae. Exhortatio medio 8. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2a.
25.
26.
27.
28. A meridie sesquihora docetur. Litaniae medio 3ae.
29. SS. Apostolorum Petri et Pauli. Exhortatio medio 8ae. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2a.
30. Commemoratio S. Pauli docetur, non est fori.

Julius.

1.
2.
3.
4. Patrocinium ad S. Vdalricum. Non vacatur ordinarie, sed docetur.
5.
6.
7.
8.
9.
10. Promotio Magistrorum hora 1a. pomeridiana.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23. S. Liborij hora 8 sacrum non musicum, a prandio Catechismus. Initium Canicularium.
24.
25. S. Jacobi. Exhortatio. Catechismus.
26. S. Annae, fori, sacrum. Catechismus.
27.

28.
29.
30. A prandio, prima hora lectio. hora secunda Vesperae primae solenniter.
31. S. Ignatij, Fundatoris Societ. Jesu, medio 8 concio in nostro templo, hora 8 sacrum musicum, hora 2^{a} Vesperae. Inferiores hora 7 sacrum, sub quo alius a sacrificante communionem statim, post eleuationem distribuit.

Augustus.

1. S. Petri Vincula. Nundinae. Vacatur tota die.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10. S. Laurentij. Exhortatio medio 8. Sacrum non mus. hora 8. Catechismus.
11.
12.
13.
14. A meridie lectio sesquihora. Litaniae medio 3^{ae}.
15. Assumptio B. V. hora 8 sacrum musicum. Vesperae hora 2^{a}.
16. S. Rochi. Docetur a 7 vsque ad 8. hora 8 sacrum musicum pro auertenda peste. Finis Canicularium.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23. Pridie S. Bartholomaei; litaniae in sacello S. Bartholomaei ad medium 4. Canuntur a solis Tertianis. Quando frequentatur medio 2^{dae}, et sunt integrae lectiones, alias medio tertiae.
24. S. Bartholomaei Apostoli. Exhortatio medio 8. Sacrum hora 8. Catechismus. In sacello S. Bartholomaei hora 6 legitur sacrum. Ducuntur istuc Tertiani qui $^{1}/_{2}6^{ae}$ ad scholam conuocantur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

25.
26. Scribitur pro Examine.
27.
28. S. Augustini. Eius laudes mane hora 7 dicit candidatus Theologiae, epomidatis Doctoribus et Magistris Facultatis Philosophicae.
29. A prandio vacatur a Theologis tantum. Sacrum musicum hora 8. canitur vel a Doctore Theol. externo vel ab uno ex nostris PP. Seruiunt duo e nostris in Superpelliceo.
30. Decollatio S. Joannis Baptistae, docetur, non est fori.
31.

September.

1. Incriptunt rursum disputationes philosophicae, menstruae et hebdomadariae.
2.
3. Prima Dom. huius mensis est processio ad omnes Ecclesias cum Venerabili, ad auertenda ab vrbe incendia. Studiosi comitantur.
4.
5. Circa hoc tempus incipit examen; primi sunt Tertiani, vltimi Logici.
6.
7. Pridie Nativi. B. V. a meridie lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae.
8. Natiuitas B. V. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2a. Dominica proxime sequente dedicatio sacelli Romani.
9.
10.
11.
12.
13. Sacrum musicum cantatur secundum statuta in memoriam promulgatae universitatis.
14. Exaltatio sanctae crucis. Vacatur. Et festum chori, non fori.
15.
16.
17.
18. Demonstratio Mathematica 3a.
19.
20.
21. S. Matthaei. Exhortatio medio 8. Sacrum hora 8 non musicum. Catechismus.
22.
23.

24.
25.
26.
27. Monendi curatores singularum scholarum, vt diligenter omnia expurgent, fenestras claudant.
28. A meridie lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae.
29. S. Michaelis Exhortatio. Sacrum musicum hora 8. Vesperae medio 2ae, quibus finitis canitur Te Deum et dimittuntur Studiosi.
30.

October.

1. B. Francisci Borgiae, sacrum musicum. Vesperae hora 2.
2.
3. Leguntur argumenta pro praemijs statim ante alia omnia.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17. Hoc mense reparantur omnia si quae fracta in scholis.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28. Simonis et Judae medio 8ae dato singno recolligitur iuuentus.
29. Hoc triduo medio 8ae datur signum, vsque ad 9 docetur. A prandio a 2 ad 3am.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

30. Recitatur Catechismus pro praemio (ausgestrichen mit Zusatz: Mutatum Ao. 1659).
31. Pridie SS. omnium. A meridie media hora decetur, vel est Exhortatio. Litaniae medio 3ae.

Nouember.

1. SS. omnium. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2.
2. Canitur sacrum hora 8. A prandio lectio
3. Hac vel sequenti die est sacrum hora 7a de Spiritu S. A sacro Ascensus legitur in aula.
4. Postridie ducuntnr ad classes, et audito sacro vacatur.
5.
6. Professores { Logicus / Rhetor / Graecus } auspicando authores praefantur.
7.
8.
9.
10.
11.
12. Die Dom. post festum S. Martini loco Catechismi leguntur statuta Vniuersitatis et logici referuntur in Matriculam; qui autem lectioni statutorum non intersunt habent Catechismum.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19. Tertio minimum sabbato a renouatione studiorum inchoantur disputationes et declamationes hebdomadariae.
20.
21. Praesentatio B. V. non est fori, sed docetur.
22.
23.
24. A prandio lectio sesquihora. Laudes S. Catharinae dicit Metaphysicus, aut alius professor a 2a ad medium 3. Deinde Litaniae.
25. S. Catharinae. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2.
26.
27.
28.

29.
30. S. Andreae Apostoli. Exhortatio medio 8. Sacrum non musicum hora 8. Catechismus.

December.

1. Officium defunctorum canitur choraliter pro fundatore. Hora 1.
2. A prandio lectio per horam. Vesperae. Indulgentiae promulgantur.
3. S. Xauerij. Inferiores audiunt sacrum hora 7. Statim ab eleuatione per deputatum sacerdotem distribuitur Communio. Hora 8 sacrum musicum. Concio. Hora 2 Vesperae.
4. Sacrum funebre hora 7 musice pro fundatore. Vacatur.
5.
6.
7. A meridie lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae.
8. Conceptio B. V. Exhortatio in scholis. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21. S. Thomae Apostoli. Exhortatio medio 8. Sacrum non musicum hora 8. Catechismus.
22.
23.
24. Audito sacro vacant Philosophi Theologi vsque ad Circumcisionem. Reliqui hora 9 vadunt ad sacrum. A prandio medio 3 litaniae.
25. Nocte hora 12 sacrum musicum. Medio 8 Exhortatio in scholis. Hora 8 sacrum. Vesperae medio 2ae.
26. S. Stephani. Sacrum musicum hora 8. Vesperae medio 2ae.
27. S. Joannis patroni templi et academiae; hora 8 sacrum. Medio 2 Vesperae. Concio in nostro templo post Sacrum.

28. SS. Innocentium. Sacrum non musicum.[1]) Bursale ita definiuit R. P. prouincialis P. Godofredus Otterstedt.
29.
30.
31. S. Syluestri; hora 8 sacrum non musicum. Catechismus hora 2. Litaniae de nomine Jesv ad medium 3ae.

2. Calendarium Scholasticum.[2])

Janvarius.

1. Circumcisio Domini nostri J. Chr. Sacrum hora 8. vesperae medio 2ae. propter concionem, musice, solennissime.
5. Epiphaniae Dni. Vigilia a meridie docetur per sesquihoram. Litaniae ad medium 3ae.
6. Epiphania Dni., Sacrum musicum, vesperae hora 2a. — Confessionum tesserae recensentur in Scholis atque ita deinceps.
8. Hoc vel proximo die disputatio menstrua in Theologia.
12. Disputatio menstrua Philosophorum. Trium classium, quae proinde mane a 7a. ad medium 10ae., post prandium a 1a. ad medium 4ae. durat: additur tantum ad Methaph. thesis vna ex Ethica.
15. Circa hoc tempus disputant Tertiarii contra Secundanos.
18. Declamatio menstrua.
20. SS. Fabiani et Sebastiani. Docetur ad 8., deinde sacrum musicum pro peste avertenda; a prandio ordinarie non vacatur.

Februarius.

1. A meridie lectio sesquihora; Litaniae ad medium 3ae.
2. Purificatio B. M. V. Sacrum musicum hora 8a. Vesperae hora 2a.
5. SS. Pauli, Jacobi, Joannis M. M. S. J. — Sacrum musicum hora 8a. Vesperae hora 2a. — hoc die mane et a prandio docetur per horam.
9. Demonstratio Mathematica.

---

[1]) Das ursprüngliche: Catechismus ist ausgestrichen und von späterer Hand beigefügt: Bursale ita definiuit R. P. prouinc. P. Godofr. Otterstedt.

[2]) Nach dem Abdruck bei Pachtler, Monum. Germ. cit. p. 214 ff. Ich gebe dieses und die andern Calend. mit Weglassung der ohne Bemerkung stehenden Monatstage, um Raum zu sparen. Auch hier werden alle Tage angegeben, um eventuell spätere Nachträge machen zu können.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

10. Hoc vel proximo die disputatio menstrua philosophica.
12. Declamatio menstrua.
14. (Die) martis ante quinquagesimam vacatur a prandio, et die iovis sequente toto, nisi festum S. Matthiae impediat vel Cineralia.
18. Pridie Quinquagesimae a prandio doceter sesquihora. Litaniae medio 3ae. Indulgentiae promulgantur.
19. Dominica Quinquagesimae, feria 2. et 3. est oratio 40 dierum(?), quotidie est sacrum musicum hora 8a., laudes hora 5a., sed feria 3. sunt hora 3a.

Hoc triduo ita vacant Studiosi, vt tamen orent suis assignatis horis.

22. Die Cinerum hora 7a. Inferiores, hora 8a. Superiores accipiunt cineres, nec docetur mane, a meridie hora 2a. inchoantur lectiones, et deinceps per totam aestatem feria 5a. post diem Cinerum a prandio vacatur.

Feria 6. canitur Miserere, exitur media hora citius ab ijs, qui intersunt.

25. S. Matthiae Apostoli. Exhortatio. Sacrum hora 8a. non musice. Catechismus.
28. Anno bissextili adijcitur 29., et post festum S. Matthiae mutatur Litera Dominicalis initio anni vsurpata in priorem, puta a in g.

Martivs.

3. Cathedra S. Petri stylo veteri vacatur propter nundinas.
6. Die non impedita Disputatio menstrua philosophica.
12. S. Gregorij P. Confess. Ecclesiae Doctoris.
15. Declamatio menstrua.
19. S. Josephi est (festum) fori. Exhortatio. Sacrum non musicum. hora 8a. Catechismus.
23. A die Veneris ante Dominicam Passionis quotidie canitur Miserere vsque ad diem Sabbathi Sancti exclusive. Lectio sesquihora. Litaniae ad medium 3ae.
25. Annunciatio B. M. Virginis.

Post Dominicam Palmarum vacant Theologi et Philosophi, invitantur, ut intersint officijs divinis in templo nostro.

Feria 3. et 4. maioris hebdomadae legitur Passio, atque ideo exitur ad sacrum vno quadrante citius.

Aprilis.

1. Feria 4. majoris hebdomadae hora 9a. itur ad sacrum, hora 5a. ad miserere.

2. Feria 5. hora 8a. sacrum musicum, datur adhuc signum campana scholae, sed triduo sequente vsque ad Litanias sabbathi crepitaculo convocantur, hora 5. Miserere.
3. Feria 6. finita passione inchoatur officium in nostro templo circa 8am., processio Sodalium a prandio circa horam . . .
4. Sabbatho Sancto officium inchoatur hora 7a., a prandio Litaniae medio 3ae. Datur signum ad Scholas.
5. Dominica Resurrectionis. hora 8a. sacrum, Vesperae solenniter medio 2ae.
6. Feria 2. Paschae Exhortatio medio 8ae., etiam hodie sunt Vesperae medio 2ae. ob concionem summi Templi.
7. Feria 3. paschae sacrum, non sunt Vesperae.
8. Feria 4. paschae resumuntur Lectiones.
9. Feria 5. paschae vacatur a prandio.
12. Circiter Disputatio Philosophica (menstrua).
23. Die non impedito Declamatio menstrua.
25. S. Marci itur ad processionem. ante prandium non docetur ob incertitudinem horae, qua processio inchoatur, detinentur tamen in Scholis, donec a summo templo moneantur ab aliquo, qui constituendus est; ducuntur ordine omnes Scholae. A prandio docetur ordinarie.

Maivs.

1. SS. Philippi et Jacobi. Exhort. Catechismus.
3. Inventio S. Crucis, est fori. Sacrum hora 8a. Catech. a prandio.
5. Disputatio menstrua Philosophorum.
6. S. Joannis ante portam latinam, Patroni Academiae. Sacrum musicum hora 7., cui intersunt Superiores. Inferiores ducuntur ad sacrum hora 8. Sacro musico intersunt Epomidati Rector, Cancellarius aliique, audito sacro vacant omnes.
12. Declamatio menstrua.
14. Triduo ante Ascensionem occupantur in Scholis Studiosi, dum sit tempus eundi ad processionem; si sint ituri extra vrbem, sacrum auditur hora 7., si maneant in vrbe, alibi auditur.
16. Die Martis ante accensionem vacatur.
17. Pridie ascensionis sesquihora docetur. Litaniae ad medium 3ae.
18. Ascensio Domini; sacrum musicum hora 8a. Vesperae hora 2a.
19. Postridie Ascensionis est processio cum reliquijs S. Liborij, Concio in monte S. Liborij. Vacatur post processionem.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

23. Demonstratio Mathematica secunda.
25. Disputant hoc mense Syntaxistae contra Poëtas.
27. Pridie Pentecostes vacant Philosophi et Theologi. Reliqui hora 9. sacrum (audiunt). Litaniae medio 3ae.
28. Dominica Pentecostes. Feria 2a. et 3a. vt in paschate.
29. Feria 4. Lectiones resumuntur in omnibus Scholis, etiam philos. Feria 5. vacatur ab omnibus tota die.

Jvnivs.

1. Hoc et duobus sequentibus mensibus aestivis Julio Augusto cessant disputationes pro philosophia menstruae, non vero hebdomadariae, nisi illis hebdomadis, quibus Candidati pro laurea disputant. Humaniores habent deinceps integrum diem Vacationis in hebdomada.
7. Pridie Corporis Christi mane lectiones integrae, a meridie per sesquihoram, deinde sunt Litaniae.
8. Faces (richtig: Fasces) ornandas pro processione summi Templi curat afferri a Dno. Cantore hora 9a. Praefectus Sodalitatis, et distribuet ornandas, qui absolutis alijs processionibus residuo vtitur.
10. Festo Corporis Christi sacrum hora 8. Vesperae hora 2. Non solent Discipuli nostri interesse huic processioni. Feria 6. Processio circa vrbem, comitantur omnes studiosi, si incidat in festum S. Joannis. Hora 6. datur signum, et hora 7. sacrum musicum in nostro templo auditur. Vesperae 2a. Affixio Rhetorum et Poëtarum, tabulae sertae reponuntur circa 6am. vesperi, circa 6am. (mane) rursum exponuntur.
11. Circa hoc tempus declamatio menstrua.
20. Pridie B. Aloysij non sunt Litaniae, sed integre docetur, invitantur tamen Studiosi ad sacram Communionem in sequentem diem.
21. B. Aloysij. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2a.
23. Pridie S. Joannis solenni apparatu dimittuntur Metaphysici, a prandio hora 1a. praesentantur pro Examine, postridie communicant.
24. Nativitatis S. Jo. Baptistae. Exhortatio medio 8ae. Sacrum musicum hora 8. Vesperae hora 2.
28. A meridie sesquihora docetur, Litaniae medio 3ae.
29. SS. App. Petri et Pauli. Exhortatio medio 8ae. Sacrum mus. h. 8. Vesperae hora 2.
30. Commemoratio S. Pauli, docetur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jvlivs.

1. Hoc mense disputant Poëtae contra Rhetores.
4. Patrocinium ad S. Vdalrici, non vacatur ordinarie, sed docetur.
8. Declamatio menstrua.
10. Promotio Magistrorum hora 1a. pomeridiana circa hoc tempus.
23. S. Liborii. hora 8. sacrum non musicum, a prandio Catechismus. Initium Canicularium.
25. Jacobi. Exhortatio. Catechismus.
26. S. Annae. fori (festum); audito sacro vacatur a Lectionibus.
28. Syntaxistae inter privatos parietes affigunt.
30. A prandio hora 1a. lectio, hora 2a. Vesperae privatae solenniter.
31. S. Ignatij, fund. Soc. Jesu. Inferiores hora 7. sacrum, sub quo alius a sacrificante communionem distribuit statim post elevationem. Post sacrum Inferiores habent Exhortationem. Medio 8ae. concio in nostro templo, hora 8. sacrum musicum. hora 2a. Vesperae.

Sub finem huius, vel initium sequentis mensis incipit repetitio pro examine.

Avgvstvs.

1. S. Petri Vincula. Nundinae. Vacatur tota die.
6. Declamatio menstrua.
10. S. Laurentij. Exhortatio medio 8ae. Sacrum hora 8a. non musicum. Catechismus.
14. A meridie Lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae.
15. Assumptio B. Virginis. hora 8. sacrum musicum. Vesperae horà 2a.
16. S. Rochi, docetur a 7a. ad 8m. Hora 8. sacrum musicum pro avertenda peste, finis Canicularium.
23. Pridie S. Bartholomaei, Litaniae in Sacello S. Bartholomaei; ad medium 3ae. ducuntur istuc Tertiani.
24. S. Bartholomaei Apost. Exhortatio medio 8ae. Sacrum hora 8. Catechismus. In sacello S. Bartholomaei hora 6. legitur sacrum. Ducuntur istuc Tertiani qui $^1/_2$6ta. ad Scholam convocantur.
26. Scribitur pro Examine.
28. S. Augustini; eius laudes mane hora 7a. dicit Candidatus Theologiae Epomidatis Doctoribus utriusque Facultatis, sequitur sacrum musicum; a prandio vacatur a Theologis tantum.
29. Decollatio S. Joannis Baptistae, docetur, non est fori.

September.

1. Incipiunt rursus disputationes menstruae philosophicae.
2. Prima Dominica huius mensis est processio ad omnes Ecclesias cum Venerabili ad avertenda ab vrbe incendia, comitantur studiosi.
4. Circa hoc tempus incipit Examen, primi sunt Tertiani, vltimi Logici.
7. A meridie lectio sesquihora, Litaniae medio 3ae.
8. Nativitatis B. Virginis, sacrum musicum hora 8. Vesperae h. 2.
10. Disputatio menstrua philosophica.
12. Declamatio menstrua.
13. Sacrum musicum cantatur secundum statuta.
14. Exaltatio S. Crucis. Vacatur. Est festum chori, non fori.
18. Demonstratio Mathematica tertia.
21. S. Matthaei. Exhortatio medio 8ae. Sacrum hora 8. non musice. Catechismus.
23. Monendi Curatores singularum Scholarum, vt diligenter omnia expurgent, fenestras claudant.
28. A meridie Lectio sesquihora. Litaniae med. 3ae.
29. S. Michaëlis. Exhortatio. Sacrum musicum hora 8. Vesperae med. 2ae. ijs finitis canitur Te Deum Laudamus, et dimittuntur Studiosi.

October.

1. B. Francisci Borgiae (die 10.) sacrum musice. Vesper. hora 2.
3. Leguntur argumenta pro praemijs ante alia omnia his circiter diebus.
5. Hoc mense reparantur omnia, si quae fracta in scholis.
28. SS. Simonis et Judae, medio 8ae. dato signo recolligitur Juventus.
29. Hoc triduo datur signum medio 8ae., vsque ad nonam docetur, a prandio a 2a. ad 3m., — Recitatur Catechismus pro praemio.
31. Pridie Sanctorum omnium a meridie media hora docetur vel est Exhortatio. Litaniae medio 3ae.

November.

1. Omnium SS. Sacrum musicum hora 8a. Vesperae hora 2. omnium SS. et Fidelium defunctorum.
2. Fidelium animarum. Canitur sacrum hora 8. A prandio Lectio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

3. Hac vel sequenti die est sacrum hora 7. de Spiritu S., a sacro ascensus.
4. Postridie ducuntur singuli ad classes, et audito sacro vacatur.
6. Professor Logices praefatur.
7. Primo die post ascensum fit professio fidei, et petitur benedictio, antequam eatur ad Scholam.
11. Die Dominica post festum S. Martini loco catechismi statuta Vniuersitatis leguntur, et Logici referuntur in Matriculam. Qui autem Lectioni statutorum non intersunt habent Catechismum.
18. Tertio minimum sabbatho a Renovatione studiorum inchoantur disputationes hebdomadariae.
21. Praesentatio B. Virginis. non est fori, sed docetur.
24. A prandio Lectio sesquihora. Laudes S. Catharinae, interea utraque facultate epomidata, dicit Metaphysicus aut aliquis Professor a 2a. ad med. 3ae., dein Litaniae.
25. S. Catharinae, sacrum musicum hora 8. Vesperae h. 2a.
30. S. Andreae Ap. Exhortatio med. 8ae., sacrum hora 8. non musicum. Catechismus.

December.

1. Hora 1. officium defunctorum pro Fundatore.
2. A prandio Lectio per horam. Vesperae. Indulgentiae promulgantur.
3. B. Francisci Xaverij. Sacrum hora 7a., statim ab Elevatione per definitum sacerdotem distribuitur Communio. Medio 8ae. Concio, intersunt Superiores, hora 8. sacrum musicum. Hora 2a. Vesperae, ad eam a prima docetur.
4. Sacrum funebre hora 7a. musice pro Fundatore. Vacatur.
7. A meridie Lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae.
8. Conceptio B. V. Sacrum musicum. Exhortatio in scholis. Vesperae.
11. Prima vel secunda septimana datur initium declamationibus et disputationibus menstruis.
13. Declamatio menstrua.
18. Disputatio menstrua Philosophorum.
21. S. Thomae Ap. Exhortatio medio 8ae., sacrum non musicum hora 8. Catechismus.
24. Audito sacro vacant Philosophi et Theologi vsque ad Circumcisionem, reliqui hora 9. vadunt ad sacrum, medio 3ae. Litaniae.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

25. Nocte hora 12. sacrum musicum, medio 8ae. Exhortatio in Schola, hora 9. musicum sacrum. Vesperae medio 3ae.
26. S. Stephani. Sacrum musicum hora 8. Vesperae medio 2ae.
27. S. Joannis, Patroni Templi et Academiae. Hora 8. sacrum, medio 2ae. Vesperae; Concio in nostro Templo post Vesperas.
28. SS. Innocentium, sacrum non musicum, vacatur.
31. S. Sylvestri, hora 8. sacrum non musicum. Catechismus hora 2. Litaniae de Nomine Jesu ad med. 3ae.

Notae generales. [1]

1o. Diebus Sabbathi et ijs profestis, quibus tantum per sesquihoram a prandio docetur, semper pulsatur medio 1ae.
2. Pridie Festorum B. V., quae celebrantur in foro, a prandio tantum est lectio per horam et mediam. Deide canuntur Litaniae. Idem fit in alijs festis solemnioribus, vt notatur suis locis.
3. Quando ab solennitatem festi tantum sesquihora visitatur, vltima semihora habenda est exhortatio.
4. Quando per sesquihoram tantum visitatur, Philosophi aequali tempore frequentant.
5. Quandocunque a prandio Concio in nostro vel in summo Templo a nostro Concionatore habetur, Vesperae inchoantur med. 2ae., et hora 1. datur signum ad Scholas.
6. Diebus sabbathinis habentur Litaniae hora 3a., et proinde humaniores exeunt media hora citius, Philosophi media hora tardius inchoant Lectiones.
7. Exhortatio habetur in scholis diebus dominicis, festis Apostolorum et alijs, quae expresse in catalogo notata sunt.
8. Pridie item festorum B. V., quanda ipso festo non est Exhortatio, habetur aliqua a Professoribus et Magistris in Scholis, sicut et ipsis sabbathinis diebus ea non est negligenda, vel aliquod pium exercitium in locum eius substituendum iuxta Regulam.
9. In Decembri incipiunt disputationes philosophicae menstruae; Hebdomadariae in Novembri. Declamationes in Rhetorica et Humanitate tam Hebdomadariae quam menstruae incipiunt similiter 1a. vel 2a. hebdomada Decem-

---

[1]) Diese Notae generales weichen mehrfach ab von denen des Calendar. I. (oben S. 101).

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bris. Vtraeque durant vsque ad Octobrem mensem, nec omittuntur nisi illa solum hebdomada, in qua insunt Natalitia, Cineralia, Pascha, Pentecoste et huius vigilia aut duobus integris diebus cessatum fuerit a Lectionibus profanis. Quod vltimum tamen ita limitatur, vt, si tales hebdomadae duae continuentur, in posteriori saltem declamatio ordinaria non cesset.

10. Caeterum observari debet alternatio, vt et Rhetores hebdomadarias suis menstruis, et Poëtae suas vices quibuscunque Rhetorum declamationibus interponant, dummodo per hoc prima et vltima menstrua (quarum illa Decembri, ista Septembri mense habenda est) non impediatur. Atque ita sunt accipiendae notationes, quae menstruas singulis mensibus assignant, si videlicet salva illa vicissitudine haberi possint.

11. Superiores Classes vocamus a Syntaxi exclusive vsque ad Metaph. Inferiores jam secundam et tertiam Grammatices.

12. Quando die Mercurij fuit dies festus, vacatur die iovis, sed ordinarie a prandio tantum, etiam a Philosophis.

3. Calendarium. [1]

Januarius.

c. 17. Collecta (Angaria) Bidelli hyemalis, vide Statuta univers.
NB. Circa hoc tempus est electio consulum, quibus a principe confirmatis detur vnus dies integer recreationis, si petant, non singulis, sed duobus simul, totique senatui haec gratia fit.

f. 20. SS. Fabianus et Sebastianus. Sacrum musicum pro peste avertenda cui post unius horae lectionem intersunt Philosophi, Rhetores et Humanistae. Grammatici audito hora 7a. Sacro continuant lectiones ad horam 10am. A prandio ubique lectio.

---

[1]) Das erste Blatt des Calendars (bis Mitte Januar) fehlt. Hier ist doppelte Bezeichnung der Tage: Buchstabe und Datum. Auch hier lasse ich die ohne Bemerkung notierten Tage (einfache Schultage) im Druck ausfallen aus dem angegebenen Grunde. Die Schrift ist, wie schon bemerkt, von verschiedener Hand und stark durchcorrigiert. Ich gebe den Inhalt nach dem vorliegenden Text, meist ohne die spätere Correktur als solche anzugeben.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Februarius.

d. 1. A meridie lectio sesquihorae. Litaniae med. 3ae. n. 20 et 29.

e. 2. Purificatio B. M. V. Sacrum musicum hora 8a. Benedicuntur Cerei. Vesperae hora 2da.

a. 5. BB. Paulus, Jacobus, Joannes Martyres Societatis. Sacrum Musicum hora 8. Illi post lectionem unius horae intersunt Philosophi, Rhetores et Hum. Grammatici audito hora 7. Sacro, continuant lectiones ad horam 10am. A prandio est lectio, non Vesperae. n. 30.

Si incidat in diem Jovis ante quinquagesimam, sacrum canitur hora 7a., postea vacatur.

d. 22. Cathedra S. Petri, stylo vetere abrogato, Nundinae et vacatio tota die.

Martis ante 50am vacatur a prandio, nisi obstet festum S. Matthiae incidens in istam septimanam. Vide Notas n. 8. §. 1. et n. 47. §. 2.

f. 24. S. Matthias Apostolus. Exhortatio n. 19. §. 1. Sacrum non musicum hora 8a. n. 43. §. 4. Catechismus n. 6. Die Jovis ante 50am. vacatur toto die, nisi obstet festum S. Matthiae. Vide Notas n. 8. §. 1.

g. f. 25. [1]) Anno bissextili festum S. Matthiae et mutatur litera Dominicalis.

a. g. 26. Pridie Dominicae 50ae. A prandio lectio sesqui — horae. Litaniae medio 3ae. n. 20 et 29.

b. a. 27. Dominica 50ae. Indulgentiae plenariae. Oratio 40 horarum /: etiam sequentibus duabus ferijs :/ Sacrum hora 8a. non est concio vel exhortatio. Laudes hora 5a. n. 8. §. 2. Hoc triduo ita vacant studiosi ut tamen intersint Sacro, et orent horis sibi assignatis. N. 8. §. 2.

c. b. 28. Feria 2da Sacrum musicum hora 8a. Laudes hora 5a.

c. 29. Anno bissextili feria 3a. Sacrum musicum hora 8a. Laudes hora 3a.

Martius.

d. 1. Dies Cinerum. Hora 7. Grammatici, hora 8. reliqui accipiunt cineres in suo quoque Sacro, nec docetur mane. A prandio et deinceps (exceptis Sabbatis et Profestis quibusdam) usque ad Vacationes Autumnales, lectiones inchoantur hora 2da. n. 8. §. 3.

---

[1]) Weil Schaltjahr, zwei Buchstaben.

e. 2. Feria 5 post Cineres a prandio vacatur ex consuetudine Provinciae, nisi obstet festum S. Matthiae. n 8. §. 4.
f. 3. Feria 6. post Cineres et deinceps ferijs 6tis et Dominicis canitur Miserere hora 5a. Qui intersunt Miserere media hora citius egrediuntur a prandio diebus ferialibus. N. 32 et n. 8. §. 5.
g. 4. Cathedra S. Petri Antioch. stylo vetere cessat. vide 22. Febr. Sabbato post Dominicam 50ae. non est declamatio Hebdomadaria. N. 14. §. 4. Anno bissextili nundinae sunt 3tia Martij.
b. 6. Demonstratio Mathematica. N. 15.
c. 7. S. Thomae Aquinat. Vacant Theologi.
a. 19. S. Josephi. Festum fori. Exhortatio. Sacrum non musicum. Catechismus.
f. 24. Lectio sesquihora. Litaniae medio 3ae. n. 20 et 29.
g. 25. Annuntiatio B. M. V. Sacrum musicum hora 8. Miserere n. 32. Si incidat in Dominicam Palmarum vel reliquam Septimanam Sanctam, celebratur feria 4. ante Dominicam Palmarum. Eo festo habetur Sodalitas maior et Angelica. Anno 1671 transferri coepit usque post 8am paschae.
f. 31. Fer. 6. ante Dominicam Passionis et deinceps singulis diebus usque ad diem Ven. Sm. inclusive canitur Miserere hora 5. n. 32.

Aprilis.

g. 1. Sabbatho hoc et sequenti litaniae canuntur post Miserere, hinc tempus lectionum ab hora 1a. Ordinarium etiam in Philosophia. n. 29.
g. 8. Vide sup. 1. April.
a. 9. Dominica Palmarum Philosophi audito hora 7. sacro cum Theologis vacant ad Dominicam in Albis inclusive. n. 47. §. 3. Philosophi invitantur ut intersint officijs divinis in templo nostro hac et sequenti septimana. Humaniores audiunt Exhortationem, afferunt Ramos ad benedictionem. Catechismus Humaniorum hora 2da. Habetur Sodalitas B. V. minor et Angelica.
c. 11. Feria 3. et 4. hebdomadae maioris, qua legitur passio, exitur ad Sacrum uno quadrante citius.
d. 12. Fer. 4. maioris hebdomadae quadrante ante 9am itur ad Sacrum. Deinceps cessant lectiones Profanae in Humanioribus usque ad fer. 4. Paschae exclusive.
e. 13. Fer. 5. in coena Domini hora 8. Sacrum Musicum. Intersunt omnes Humaniores classes.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

f. 14. Fer. 6. Parasceves. Officio divino in templo hora 8. intersunt omnes Humaniores, a prandio medio 3ae. Processio Sodalitatum ad Sepulchra in Ecclesijs.

g. 15. Sabbato So. Officium divinum hora 7., intersunt omnes Humaniores, med. 3ae. Litaniae, ad quas Signum datur aere campano Scholastico, non canitur Miserere.

a. 16. Pascha. Grammatici Sacrum hora 7. Reliqui Musicum hora 8. et Laudes hora 5ta, intersunt Rhetores et Humanistae utrisque, Grammatici hora 2da exhortatio in locum catechismi.

b. 17. Fer. 2. Paschatis mane Exhortatio in Scholis. Grammatici catechism. hora 2da.

c. 18. Fer. 3. Pasch. Non est Exhortatio. Sacrum ut in die Paschatis, a prandio nihil fit in Scholis vel templo.

d. 19. Fer. 4. Paschae. Resumuntur lectiones Humaniorum.

e. 20. Fer. 5. post pascha. Vacatio a prandio ordinaria.

g. 22. Sabbato post Pascha non est declamatio hebdomadaria. N. 14. §. 4.

a. 23. Dominica in Albis. Exhortatio ad Humaniores, 2dani et Tertiani Sacrum hora 7. Reliqui hora 8. Catechismus, habetur Sodalitas B. V. minor et Angelica.

b. 24. Postridie Dominicae in Albis resumuntur lectiones in Theologia et Philosophia. N. 47. §. 3.

c. 25. S. Marci. Processio nach dem Henge, egreditur medio 8ae. Comitantur studiosi, Grammatici Sacrum medio 7ae. Reliqui hora 7a., in via subsistitur et cantatur a clero Sacrum in Bustorff. A Sacro in nostro templo audito detinentur in Scholis Grammatici et (si mora trahatur in summa aede) superiores, usque dum adsit tempus egressurae supplicationis. A prandio lectiones ordinariae.

d. 26. Post ferias Paschales, Examina pro Thesibus impressis ex tota Philosophia. N. 17. §. 4.

Maius.

b. 1. S. S. Philippus et Jacobus. Exhortatio hora 2. Catechismus ad Humaniores. In Philosophia Praesentatio Baccalaureandorum ad Examen. N. 18. §. 1 et 38.

d. 3. Inventio S. Crucis est fori. Sacrum, Catechismus. Processio in Altenbeck nihil attinet ad studiosos.

g. 6. S. Joannis ante Portam Latinam, Patronus universitatis. Sacrum solemne Musicum Academicum hora 7a., cui intersunt Epomidati, Rector, Cancellarius et Facultates.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Praeterea Theologiae auditores, Philosophi, Rhetores, Humanistae. Reliqui habent hora 7. lectiones et audiunt Sacrum post musicum. A Sacro vacant omnes. N. 33. §. 1.

b. 22. Feria 2. Rogationum. Processio per portam Vultuream in agros ad locum Bacham egreditur med. 8ae. Comitantur studiosi. Grammatici Sacrum med. 7ae. Reliqui hora 7. a Sacro detinentur in Scholis Grammatici, et (si mora trahatur in Summa aede) Superiores usque dum adsit tempus egressurae Supplicationis: quod idem servatur in alijs processionibus antemeridianis. A prandio lectiones.

c. 23. Fer. 3. Rogat.: Supplicatio per portam occidentalem in agros ad lupuletum Brinckmans via Borckensi. Comitantur studiosi. reliqua ut heri. A prandio vacatur.

d. 24. Pridie Ascensionis Domini. Supplicatio per portam occidentalem in agros ad Silberbrinck. Comitantur studiosi. reliqua uti fer. 2. A prandio sesquihora lectio. med. 3ae. Litaniae, N. 20 et 29.

e. 25. Ascensio Domini. Sacrum Musicum hora 8. Laudes hora 5ta, quibus intersunt, qui solent Vesperis. A prandio hora 2da Exhortatio.

f. 26. Postridie Ascensionis. Processio cum Reliquijs S. Liborij circum muros urbis. Concio in monte S. Liborij. Comitantur studiosi. Tempus egressionis et reliqua uti Fer. 2. Rogationum. A prandio vacatur.

Junius.

c. 1. Junio, Julio, Augusto cessant Disputationes Philosophicae menstruae; non vero hebdomadariae, nisi illis hebdomadis, quibus candidati pro laurea disputant, et Canicularibus. n. 17. § 1 et n. 4. Humaniores vacant deinceps integro die in hebdomada usque ad Octobrem. n. 47. § 1.

g. 3. Vigilia Pentecostes. Philosophi audito hora 7. Sacro vacant cum Theologis usque ad fer. 4. Pentecostes exclusive. n. 47. §. 3. Humaniores audiunt Sacrum hora 9a. Litaniae med. 3ae. n. 20. Non est declamatio hebdomadaria. n. 14. § 4.

a. 4. Pentecoste. Sacrum Musicum hora 8. Laudes hora 5ta.

b. 5. Fer. 2. Pent. Exhortatio. Sacrum Musicum hora 8. Catechismus. Laudes hora 5ta.

c. 6. Fer. 3. Pent. Sacrum musicum tantum. A prandio nihil.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

d. 7. Fer. 4. Pent. Lectiones in omnibus Classibus, etiam Theologica et Philosophicis. n. 47. § 3.

e. 8. Fer. 5. Vacatur toto die. n. 47. § 3.

f. 9. Circa initium Junij Disputationes Thesium impressarum ex Philosophia n. 17. § 4.

g. 10. Sabbato post Pentecosten non est declamatio Hebdomadaria. n. 14. § 4.

a. 11. Pridie SS. Trinitatis frequentant per sesquihoram, ipso festo non est concio, sed Sacrum musicum. Vesperae hora 2da. Grammatici catech. hora 2da.

c. 13. Die Martis ante festum Corporis Christi vacatur a prandio.

d. 14. Pridie Corporis Christi. A prandio lectio sesquihora. Litaniae med. 3ae. N. 20 et 29.

e. 15. Festum Corporis Christi. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2da. Non comitantur studiosi Processionem summi templi.

f. 16. Postridie Corporis Christi. Processio solemnis circum muros urbis cum Venerabili. Egreditur paulo ante 8am. Comitantur studiosi. Grammatici Sacrum medio 7. Reliqui hora 7a. Stationes habentur ad omnes portas. A prandio vacatur. Si incidat hoc die festum S. Joannis Bapt. medio 7ae. Sacrum Musicum auditur in nostro templo. Vesperae hora 2.

g. 17. Collecta Bidelli aestiva. Vide Statuta Universitatis.

c. 20. Pridie B. Aloysij. Non sunt litaniae, invitantur studiosi ad sacram Communionem sequenti die.

d. 21. B. Aloysius. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2. Media hora ante Sacrum (apud Grammaticos post Sacrum hora 7. audiendum) legitur aliquid e vita B. Aloysij, vel habetur cohortatio. N. 2.

f. 23. Pridie S. Joannis Bapt. N. 38 et 18. § 1. Litaniae medio 3tiae.

g. 24. S. Joannes Bapt. Exhortatio. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2.

a. 25. Dominica post S. Joannis. Processio ad S. Animam nihil attinet ad studiosos.

d. 28. Vigilia SS. Petri et Pauli. A prandio lectio sesquihora, med. 3. Litaniae. N. 20 et 29.

e. 29. SS. Petrus et Paulus. Exhortatio. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2.

f. 30. Feria 6. post festum S. Joannis B. Processio cum Venerabili ad Ecclesias urbis, egreditur post 8am. Comitantur studiosi. Grammatici Sacrum hora 7. Reliqui med. 8. A prandio vacatur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Affixio publica Rhetorum et Humanistarum. N. 1. § 3. Cómmemoratio S. Pauli non est fori docetur.

Si in feriam hanc 6tam. incidat festum SS. Apostololorum Petri et Pauli, servatur Processio, omittitur Sacrum Musicum, et Grammatici audiunt Sacrum hora 7. reliqui med. 8. Vesperae sunt hora 2.

Julius.

c. 4. Processio S. Udalrici nihil attinet ad studiosos, docetur.

g. 8 Circa hoc tempus, Promotio Magistrorum et BB. Philosophiae, hora 1a pomeridiana. Mane Sacrum Musicum hora 8. intersunt Superiores. N. 40. § 2. Grammatici audito hora 7. Sacro docentur per horam.

a. 16. Uno mense ante Examen Humaniorum inchoatur Repetitio. N. 42. §. 3.

g. 22. S. Maria Magdal. non est fori. Nundinae ex 1a Augusti huc translatae, ideoque vacatur.

a. 23. S. Liborius Patronus urbis et dioecesis est fori. Sacrum non Musicum hora 8. Catechismus hora 2. Initium Canicularium. N. 4.

c. 25. S. Jacobus Apostolus. Exhortatio. Catechismus.

d. 26. S. Anna est fori. Audito Sacro ut in festis, vacatur.

a. 30. Pridie S. Ignatij, hora 1a lectio, apud Philos. med. 2dae. Hora 2da Vesperae primae. Grammatici manent in Scholis ad medium tertiae. N. 25. Affixio privata Primanorum. N. 1. § 1.

b. 31. S. Ignatius. Grammatici Sacrum hora 7. deinde Exhortationem. Reliqui Sacrum Musicum hora 8. deinde Concionem Germanicam in templo. Vesperae hora 2. N. 25. Laudes additae hora 5a ex usu aliquot annorum. Vesperae 2dae non sunt amplius, sed loco illorum laudes hora 5a.

Augustus.

c. 1. S. Petrus ad vincula. Nundinae et vacatio habentur /: cessante stylo vetere:/ 22. Julii.

e. 10. S. Laurentius. Exhortatio. Sacrum. Catechismus, nisi instituatur Supplicatio ad Sacellum Romanum, quod pluribus iam annis factum ita inolevit, ut in Calendario maiore imprimatur annue.

a. 13. Scribitur pro Examine. N. 44.

b. 14. A prandio lectio sesquihora apud Humaniores, una apud Theologos et Philosophos. Litaniae med. 3. N. 20 et 29.

c. 15. Assumptio B. M. V. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2. ultimus dies Canicularium. N. 4.
d. 16. S. Rochus. hora 8. Sacrum Musicum pro avertenda peste. Illi post lectionem unius horae intersunt Philosophi, Rhetores et Humanistae. Grammatici audito hora 7a Sacro continuant lectiones ad horam 10am. A prandio lectio.

Circa hoc tempus inchoatur Examen. Primi examinantur Tertiani, ultimi logici. N. 18. § 2.

e. 17. Demonstratio Mathematica. N. 15.
d. 23. Litaniae in Sacello S. Bartholomaei cantantur a solis, qui ducuntur istuc, Tertianis. Canit sacerdos noster collectam ad medium 4tae, quando integrae sunt lectiones, eaeque inchoantur hora 2da, alias medio 3ae.
e. 24. S. Bartholomaeus. Exhortatio. Catechismus. In Sacello S. Bartholomaei legitur Sacrum hora 6. ducuntur eo Tertiani e scholis.
g. 26. A prandio ordo Sabbatinus.
a. 27. Dominica ultima etc. vide infra.
b. 28. S. Augustinus. Eius Panegyris a candidato Theologiae habetur hora 7. Sacrum Musicum hora 8. A prandio ubique lectiones infra Theologiam. n. 45. §. 1.

Dominica ultima Augusti Dedicatio nostri Templi (antiqui, antiquata). Superiores Sacrum musicum hora 8. deinde concionem in templo et Vesperas hora 2. Grammatici servant ordinem consuetam Dominicis. [1])

September.

f. 1. Componendum pro praemijs 1a vice circa hoc tempus. n. 44.
g. 2. Leguntur compositiones pro praemijs mature.
a. 3. Dominica prima Sept. Processio brevis prope collegium transiens cum Venerabili ad avertenda ab urbe incendia, egreditur circa med. 9ae, statio in campo Dominico, altera statio transita platea campi ad Curiam civitatis, 3a. in templo Abdinghoffensi. Comitantur studiosi. Grammatici hora 7. Sacrum, deinde Exhortationem. Reliqui hora 7. media hora concionem academicam, postea med.

---

[1]) Diese Bemerkung ist ausgestrichen und der von mir in Klammern gesetzte Zusatz antiqui antiquata von späterer Hand beigefügt. Es findet der Zusatz seine Erklärung in der Bemerkung zum 16. September. Vgl. oben S. 100.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

8ae. Sacrum. thurificatur a nostro praefecto templi ad portam areae maiorem. A prandio Sodalitates et Catechismi more ordinario.

b. 4. Disputatio menstrua. n. 17. § 2.

e. 7. A prandio lectio sesquihora. med. 3. Litaniae. n. 20 et 29.

f. 8. Nativitas B. V. Sacrum Musicum hora 8a. Vesperae hora 2. Dedicatio Sacelli S. Bartholomaei nihil attinet ad studiosos.

g. 9. Compositio ultima et universalis pro praemijs circa hunc diem.

a. 10. Dominica post Nativ. B. V. Dedicatio Sacelli Romani. mittitur eo una Schola ad Sacrum.

d. 13. Anniversarius promulgatae Universitatis. Hora 7. lectio. hora 8. Sacrum Musicum. A prandio lectio. n. 33. § 2.

e. 14. Exaltatio S. Crucis. non est fori. vacatur toto die.

g. 16. Dominica post octavam Nativ. B. V. dedicatio templi Xaveriani.

a. 17. Dominica post Exaltationem S. Crucis vel ipso festo Exaltationis in Dominicam incidente Processio pro recuperata et conservata urbe. Non comitantur studiosi.

e. 21. S. Matthaeus. Exhortatio. Catechismus.

g. 23. Recitatur Catechismus pro Praemio.

b. 25. Reficiendae fenestrae in scholis.

d. 27. Praemiorum distributio. n. 37.

e. 28. Hora 1. lectio. med. 3. Litaniae. n. 20 et 29. purgandae diligenter scholae et gradus, firmandae fenestrae.

f. 29. S. Michaëlis. Exhortatio. Sacrum Musicum hora 8., sub quo post elevationem canitur Te Deum Laudamus, in fine datur Benedictio et dimittuntur studiosi. n. 47. § 3.

October.

b. 2. Hoc mense reparantur omnia quae fracta in scholis.

c. 3. S. Francisci Borgiae conf. 2pl. 2dae. class. cum octava iuxta mandatum Ao. 1671.

c. 10. S. P. Francisci Borgiae ex decreto Innocentij XI. deinceps 10. Octob. cum translatione Indulgentiarum celebrandum.

g. 28. Abrogatum anno 1681 a P. Conr. Holtgreve Provinciali.

a. 29. Dominica. Sacrum hora 8. Catechismus hora 2. Ante festum Omnium SS. diebus ferialibus docetur in Humanioribus ab 8a ad 9. et a 2. ad 3am.

c. 31. Mane lectio ab 8. ad 9. a prandio a 2. ad med. 3ae. lectio vel Exhortatio. deinde Litaniae.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

NB.[1]) P. Provincialis Conr. Holtgreve per P. Joannem Westhauss socium suum literis datis 5. Octob. 1681 concessit, ut primum ad scholas signum detur pridie omnium Sanctorum.

November.

d. 1. SS. omnes. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2 duplices.

e. 2. Commemoratio Fidelium animarum. Sacrum musicum hora 8. A prandio lectio.

f. 3. Hoc vel proximo die commodo. Sacrum musicum de Spiritu So. hora 7. Renovatio studiorum. n. 3.

g. 4. Postridie leguntur et ducuntur singuli ad suas classes, et inducuntur Professores. Audito Sacro vacatur. n. 3.

a. 5. Primo die lectionum. med. 7. Professorum professio Fidei, benedictio Superioris. n. 39. Praefatur Professor logicus et Professor Rhetor ac Graecus cum auspicantur Auctores. n. 36.

a. 12. Dominica. Concio academica. N. 10. Sacrum hora 8. N. 43. § 4. Catechismus hora 2. N. 6. Post renovata studia 1o die Dominico vel festo hora 2. Lectio statutorum Academicorum et Immatriculatio. N. 31. Grammatici eo tempore habent Catechismum.

b. 13. Officium 2plex 2dae classis de B. Stanislao Kostka pro solis hominibus Societatis ex concessione Clem. X. Ao. 1670. Sacrum musicum hora octava pro superioribus classibus. A prandio nihil in templo, in scholis docetur.

g. 18. Tertio minimum Sabbato a renovatione studiorum disputatio hebdomadaria. N. 17.

c. 21. Praesentatio B. V. non est fori. docetur. Est iam fori, sed celebratur in Dominica proximiore festo.

f. 24. Pridie S. Catharinae. hora 1a lectio. hora 2. in aula Panegyris S. Catharinae. circa medium 3ae. Litaniae in templo. N. 7 et N. 45. § 2. Panegyri intersunt Epomidatae omnes Facultates et Rector magnificus. V. N. 7.

g. 25. S. Catharina. Sacrum Musicum hora 8. N. 43. § 2. Vesperae hora 2.

e. 30. S. Andreas. Exhortatio. N. 19. § 1. Sacrum. N. 43. § 4. Catechismus. N. 6.

---

[1]) Dieser Zusatz ist von späterer Hand.

December.

f. 1. Hora 2. officium defunctorum canitur musice pro fundatore, solae Vesperae pro Fundatore. Intersunt qui solent interesse Vesperis, Grammatici lectiones continuant. N. 21.

NB. 1. Dec. A prandio hora 1. lectio. hora 2da Vesperae defunctorum musice canuntur, quae musica decantatio coepta anno 1677.

g 2. Vesperae primae de S. Xaverio hora 2da.

a. 3. S. Franciscus Xaverius. Grammatici Sacrum hora 7., inde redeunt ad Scholas usque ad med. 9ae. Reliqui hora 8. Sacrum Musicum, deinde Concionem Germanicam in templo, 2dae Vesperae hora 2da. N. 21.

b. 4. Anniversarius obitus Episcopi Theodori Fundatoris. Hora 7. Sacrum Musicum funebre pro Fundatore. Grammatici sine lectione praevia audiunt Sacrum hora 8. post Musicum. A Sacro vacatur. N. 33. § 3.

e. 7. A prandio lectio sesquihora. Litaniae med. 3ae. N. 20. N. 29.

f. 8. Conceptio jmmaculata B. M. V. Sacrum Musicum hora 8. Vesperae hora 2

g. 9. Prima vel 2da. hebdomade incipiunt Declamationes menstruae et Hebdomadariae. N. 14.

b. 11. Disputatio menstrua. N. 17. § 2.

e. 21. S. Thomas Apostolus. Exhortatio. N. 19. Catechismus.

a. 24. Philosophi audito hora 7. Sacro vacant cum Theologis usque ad Circumcisionem inclusive. N. 47. § 3. Reliqui post lectiones hora 9. audiunt Sacrum. A prandio Litaniae medio 3ae. Affixio. N. 1. § 2.

Octiduo sequente Sacris musicis hora 8a. et laudibus intersunt praeter Rhetores et Humanistas etiam Primani excepto die Nativitatis et Circumcisionis, quibus Primani audiunt Sacrum hora 7.

NB. Intersunt Laudibus, ad quos ordo pervenit.

b. 25. Nativitas Domini. hora 12. noctis Sacrum Musicum. hora 8. Sacrum Musicum. Laudes hora 5ta.

c. 26. S. Stephanus. Sacrum Musicum hora 8. Laudes hora 5ta.

d. 27. S. Joannes Apostolus Patronus Templi et Academiae. Sacrum Musicum hora 8. deinde concio Germanica in templo. Exhortatio ad Grammaticos, quando non intersunt concioni. Laudes hora 5ta. Catechismus med. 2dae pro omnibus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

e. 28. SS. Innocentes est fori, 2dani et 3ani Sacrum hora 7., reliqui hora 8. A Sacro vacatur.
g. 30. Sabbato post Natalitia non est declamatio hebdomadaria. N. 14. § 4.
a. 31 S. Silvester est fori. Sacrum. Catechismus hora 2. Litaniae med. 3ae.
Dominica infra octavam Nativitatis Domini habetur Sodalitas B. V. minor et Angelica.

J. M. J.

4. Calendarium Scholasticum Universitatis Paderbornensis. [1])

Januarius.

A. 1. Circumcisio Domini nostri Jesu Christi.
Grammatici sacrum hora 7ma. Reliqui hora 8va Musicum. Post prandium Grammatici hora 2da. habent exhortationem mediae horae et mediae horae Sacram lectionem. Pro reliquis hora 5ta Laudes.
B. 2. Postridie circumcisionis resumuntur lectiones in Theologia et Philosophia.
C. 3. Primo die non impedito vel circiter Declamatio menstrua.
E. 5. Vigilia Epiphaniae. A meridie docetur per sesqui horam. Litaniae medio 3tiae.
F. 6. Epiphania Domini. Pro Grammaticis sacrum hora 7ma. pro reliquis hora 8tva musicum. post prandium ut festo Circumcisionis.
E. 12. Disputatio menstrua Philosophorum.
C. 17. Collecta Bidelli hyemalis, hoc circiter tempore; vacatur ab octava.
F. 20. S. S. Fabianus et Sebastianus. post horae doctionem, hora octava Sacrum musicum pro peste avertenda, cui intersunt Philosophi, Rhetores, et Humanistae. Grammatici continuant lectiones usque ad medium 10mae. A prandio lectiones.

---

[1]) Auch dieses Calendarium teile ich mit, ohne die gewöhnlichen Schultage im Druck wiederzugeben. Es ist enthalten im Mnscr. der Theodoriana Pa. 122. Vgl. oben S. 100.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

FEBRVARIVS.

D. 1. A Meridie sesqui horae lectio. Litaniae medio 3tiae.
E. 2. Purificatio B. M. V. Grammatici sacro intersunt hora 7tima. reliqui hora octava musico. Benedicuntur Cerei. a prandio pro Grammaticis Catechismus. pro reliquis hora 3tia. Sodalitas civica, et hora 5ta laudes.
A. 5. Festum S. Agathae patronae contra incendium celebratur in foro: omnia ut in festis. Officium fit de tribus Martyribus Japonensibus, quia est duplex majus.
A. 19. Disputatio menstrua Philosophorum.
C. 21. Martis ante Quinquagesimam vacatur a prandio, nisi obstet festum S. Mathiae incidens in istam Septimanam.
D. 22. Cathedra Petri Antiochiae, vacatur tota die ob nundinas.
F. 24. S. Mathias Apl. Exhortatio post sacrum hora 7ma apud Grammaticos. Exhortatio ante sacrum apud reliquos, qui audiunt sacrum non musicum hora 8tva.
G. F. 25. Anno bis sextili festum S. Mathiae, et mutatur litera dominicalis. [1])
A. G. 26. Pridie Dominicae 50mae Lectio sesqui horae. Litaniae medio 3tiae.
B. A. 27. Dominica Quinquagesimae, indulgentiae plenariae. Oratio 40 horarum etiam duabus sesquentibus feriis. Non est concio, vel exhortatio: Laudes hora 5ta.
C. B. 28. hoc triduo ita vacant Studiosi, ut tamen intersint sacro, et orent horis sibi assignatis. 3tio die sunt Laudes hora 3tia.

MARTIVS.

D. 1. Dies cinerum hora 7tima grammatici, hora 8va reliqui accipiunt cineres in suo quique sacro; nec docetur mane. a prandio et deinceps /: exceptis Sabbathis et profestis quibusdam :/ usque ad vacationes autumnales lectiones inchoantur hora 2da.
E. 2. Feria 5ta post cineres a prandio vacatur ex consuetudine Provinciae, nisi obstet festum S. Mathiae.
F. 3. Feria 6ta post cineres et deinceps feriis 6tis ob decendialem pietatem S. Xaverii sunt Laudes.

---

[1]) Auch hier wegen des Schaltjahres zwei Buchstaben.

A. 19. S. Josephi est fori, exhortatio post sacrum hora 7ma pro Grammaticis. Pro reliquis a 7ma ad medium 8^{vae}, qui audiunt sacrum non musicum. Sacro musico intersunt Adolescentes opifices. Pro Grammaticis hora 2da Catechismus. pro reliquis hora 5ta Laudes.

F. 24. Lectio sesquihorae. medio 3^{tiae} Litaniae.

G. 25. Annuntiatio B. M. V. Grammatici sacrum hora 7ma. Reliqui musicum hora 8va. a prandio ex consuetudine Sodalitas angelica pro Grammaticis: pro reliquis hora 3^{tia} Sodalitas latina, et hora 5ta Laudes. Si hoc festum incidat in Septimanam sanctam, transfertur ex more post Dominicam in albis.

B. 27. Disputatio menstrua Philosophorum.

D. 29. Feria 6ta ante Dominicam Passionis, et deinceps singulis diebus usque ad diem veneris Sanctum, inclusive canitur Miserere hora 5ta. Qui eidem intersunt, detrahunt mediam horam Lectioni.

APRILIS.

G. 1. Sabbatho occurrente ante Dominicam Judica et Palmarum Litaniae canuntur post Miserere: hinc humaniores docentur usque ad medium 4^{tae}. Philosophi servant tempus ordinarium.

A. 9. Dominica Palmarum, omnia ut in Dominicis. Humaniores afferunt ramos ad benedictionem. Catechismus, hora 2da habetur Sodalitas B. Virginis minor, et Angelica.

Philosophi a Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in albis docentur hora tantum mane, et post prandium.

C. 11. Feria 3^{tia} et 4ta Majoris hebdomadae, quia legitur Passio, exitur ad sacrum uno quadrante citius.

D. 12. Feria 4ta Majoris Hebdomadae quadrante ante nonam exitur ad sacrum. deinceps cessant Lectiones profanae in humanioribus, et Philosophia usque ad feriam 4^{tam} Paschae exclusive.

E. 13. Feria 5ta in coena Domini hora 8va sacro musico intersunt humaniores et Philosophi. canitur alternatim: Pange lingua etc. de quo monendi Studiosi.

F. 14. Feria 6ta Parasceves officio Divino in templo hora 8va intersunt studiosi omnes, canitur alternatim: Vexilla Regis etc. a prandio medio 3^{tiae} Processio ad Sepulcrum in Ecclesiis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

G. 15. Sabbatho Sancto officio Divino hora 8va finitis Prophetiis Studiosi omnes intersunt. Canunt alternatim Litanias de omnibus Sanctis post prandium medio 3tiae Litaniae, ad quas hora 2da Signum datur campana scholastica.

A. 16. Pascha Grammatici Sacrum hora 7ma, reliqui musicum 8va. a prandio pro Grammaticis mediae horae exhortatio, et mediae lectio pia, hora 2da. pro ceteris hora 5ta Laudes.

B. 17. Feria 2da Paschae mane exhortatio in Scholis pro Grammaticis post sacrum, cui intersunt hora 7ma; pro reliquis medio 8vae. ante Sacrum musicum. a prandio pro Grammaticis Catechismus, pro reliquis hora 5ta Laudes.

C. 18. Feria 3tia Paschae pro Grammaticis Sacrum hora 7ma, pro aliis 8va musicum, non est exhortatio, a prandio Laudes arbitrariae.

G. 22. Sabbatho post Pascha non est declamatio hebdomadaria.

A. 23. Dominica in albis. Concio academica, dein Sacrum, pro Grammaticis hora 7ma, dein exhortatio; a prandio pro omnibus Catechismus, Sodalitas B. Virginis minor et Angelica.

B. 24. Feria 2da post Dominicam in albis sunt lectiones ordinariae pro omnibus etiam Philosophis.

C. 25. S. Marci. Processio nach dem Henge. Studiosi omnes audiunt Sacrum hora 7ma, et comitantur. In sacro canuntur litaniae de omnibus Sanctis. In via subsistitur et cantatur sacrum a Clero in Bustorff. detinentur studiosi aliquantisper in schola /: si mora trahatur in summa aede :/ usque dum adsit tempus egressurae Supplicationis. a prandio lectiones ordinariae.

F. 28. Disputatio menstrua Philosophorum.

MAJVS.

B. 1. S. S. Philippus et Jacobus; Exhortatio hora 2da. Catechismus ad humaniores, et Philosophos.

D. 3. Inventio S. Crucis est fori. Sacrum. Catechismus.

G. 6. S. Johannes ante portam latinam, Patronus Universitatis. Sacrum solenne musicum academicum hora 7ma, cui intersunt epomidati, Rector, Cancellarius, et Facultates. Praeterea Theologiae Auditores, Philosophi, Rhetores, Humanistae. Reliqui habent hora 7ma lec-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tionem, audiunt sacrum post musicum. a sacro vacant omnes.

B. 22. Feria 2da rogationum Processio per portam vultuream in agros ad locum Bachara, egreditur medio 8vae. Comitantur Studiosi, Sacrum audiunt hora 7ma a sacro detinentur in scholis usque dum adsit tempus egressurae Supplicationis. Quod idem servatur in aliis supplicationibus antemeridianis. a prandio lectiones.

C. 23. Feria 3tia Rogationum supplicatio per portam occidentalem in agros ad lupuletum Brinckmans via Borchensi. comitantur Studiosi. reliqua ut heri. a prandio vacatur.

D. 24. Festum B. P. Johannis Francisci Regis, ut in Festo B. Stanislai 13a. Nobris.

Pridie assensionis Domini supplicatio per portam occidentalem in agros ad Silberbrinck. Comitantur Studiosi. reliqua ut feria 2da. a prandio sesqui hora lectio, medio 3tiae Litaniae.

E. 25. Ascensio Domini Sacrum musicum hora 8va. Exhortatio hora 2da. Catechismus pro Grammaticis, pro reliquis Laudes hora 5ta.

F. 26. Postridie Ascensionis Processio cum Reliquiis S. Liborii circum muros urbis. Concio in monte S. Liborii. Comitantur Studiosi. tempus egressionis, et reliqua uti feria 2da Rogationum. a prandio vacatur.

B. 29. Disputatio Philosophorum.

JVNIVS.

E. 1. Humaniores deinceps quando est recreatio ordinaria, vacant integro die usque ad Octobrem.

G. 3. Vigilia Pentecostes. Philosophi docentur mane usque ad 8vam. Humaniares ad 9nam. Litaniae medio 3tiae, ad quas pulsatur hora 2da.

A. 4 Pentecoste Sacrum hora 7ma pro Grammaticis: pro reliquis musicum 8va. a prandio hora 2da pro Grammaticis mediae horae exhortatio et mediae lectio pia, pro reliquis hora 5ta Laudes.

B. 5. Feria 2da Pentecostes pro Grammaticis Sacrum hora 7ma, dein exhortatio pro ceteris praevia mediae horae exhortatione Sacrum musicum 8va. a prandio pro Grammaticis hora 2da Catechismus; pro reliquis hora 5ta Laudes.

C. 6. Feria 3a. pro Grammaticis Sacrum hora 7ma. pro ceteris musicum 8va. Laudes arbitrariae.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. 7. Feria 4ta Lectiones consuetae in omnibus Classibus.
E. 8. Feria 5ta vacatur tota die.
G. 10. Pridie SSmae Trinitatis a prandio sesqui horae lectio.
A. 11. Festum SSmae Trinitatis. Grammatici sacrum audiunt hora 7ma., reliqui hora 8va musicum. a prandio pro Grammaticis hora 2da mediae horae exhortatio, et mediae pia lectio. pro reliquis hora 5ta Laudes.
C. 13. Die martis ante festum Corporis Christi vacatur a prandio.
D. 14. Pridie Corporis Christi a prandio lectio sesqui hora. Litaniae med. 3tiae.
E. 15. Festum Corporis Christi, Grammatici hora 7ma sacrum, reliqui musicum 8va. a prandio pro Grammaticis mediae horae exhortatio et mediae lectio pia, pro reliquis hora 5ta Laudes.
F. 16. Postridie Corporis Christi Processio solennis circum muros cum Venerabili. Egreditur paulo ante 8vam. Sacrum audiunt Studiosi hora 7ma comitantur. a prandio vacatur.

Si incidat festum S. Joannis Baptistae in hunc diem, medio 7mae omnes audiunt sacrum musicum in nostro templo.

C. 20. Pridie S. Aloysii a prandio plenae lectiones.
D. 21. B. Aloysius. Grammatici Sacrum audiunt hora 7ma., dein exhortatio. Ceteri praevia mediae horae lectione intersunt Sacro musico. Communicant qui volunt ex devotione. a prandio pro omnibus hora 5ta Laudes.
E. 22. A [1]) postremis annis aliquot facta est mutatio circa hoc festum et S. Stanislai quae videri potest in Diariis Rectoris et Praefecti. An. 1732 etc.
F. 23. Vigilia S. Joannis Baptistae, a prandio sesquihorae lectio, Litaniae.
G. 24. S. Joannes Baptista. exhortatio pro Grammaticis hora 7ma. audito Sacro reliqui praevia mediae horae exhortatione, 8va intersunt Sacro musico. a prandio pro Grammaticis 2da Catechismus, pro reliquis 5ta Laudes.
E. 28 Vigilia SS. Petri et Pauli. post prandium sesquihorae lectio Litaniae.
E. 29. SS. Petrus et Paulus, Sacrum pro Grammaticis hora 7ma, dein exhortatio: pro reliquis praevia mediae horae exhortatione. Sacrum musicum hora 8va. a

[1]) Zusatz von späterer Hand.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

prandio pro Grammaticis Catechismus 2da pro reliquis hora 5ta Laudes.

F. 30. Feria 6ta post festum S. Joannis Baptistae Processio cum Venerabili ad Ecclesias urbis. egreditur post 8vam. Sacrum omnes audiunt medio 8vae. Comitantur Studiosi. a prandio vacatur.

Affixio plublica Rhetorum et Humanistarum.

Commemoratio S. Pauli, non est fori, docetur.

Si in feriam hanc 6tam incidat festum S. S. Petri et Pauli, Servatur Processio, omittitur sacrum musicum. omnes audiunt sacrum medio 8vae, et post prandium consueta festo Apostolorum.

JVLIVS.

A. 2. Visitatio B. V. M. celebratur in foro et choro. Dominica proxime sequente ipsum festum: mane ut in reliquis festis B. V. a prandio visitatur Sacellum Romanum a Studiosis, distributis per ordinem Classibus, Comitantibus Professoribus. pridie est lectio sesquihorae.

A. 16. Uno mense ante examen Humaniorum inchoantur repetitiones.

G. 22. S. Mariae Magdalenae, non est fori, vacatur tota die.

A. 23 S. Liborius Patronus urbis, et Dioecesis, est fori, pro Grammaticis est sacrum hora 7ma, pro reliquis sacrum non musicum hora 8va. a prandio pro Grammaticis Catechismus. pro reliquis 5ta Laudes.

B. 24. Initium Canicularium. philosophi docentur mane et a prandio una hora.

C. 25. S. Jacobus Aplus. mane Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, deinde habent exhortationem. reliqui praevia mediae horae exhortatione audiunt sacrum hora 8va. a prandio Catechismus.

G. 26. S. Anna. est fori. mane pro Grammaticis sacrum hora 7ma. pro reliquis 8va musicum. a prandio nihil.

A. 30. Pridie S. Ignatii hora 1ma lectio usque ad 2dam pro omnibus. hora 2da primae Vesperae. Grammatici manent in scholis usque ad medium 3ae.

Affixio privata Syntaxistarum.

B. 31. S Ignatius. Grammatici sacrum hora 7ma. pro reliquis sacrum musicum 8va. dein audiunt Concionem Germanicam; quae si habeatur post prandium, ante Laudes eidem intersunt Philosophi, Rhetores et Poëtae, dein Laudibus. Grammatici hora 2da habent mediae horae exhortationem, et mediae lectionem sacram.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AVGVSTVS.

E. 3. Hoc circiter tempore collecta Bidelli aestiva, vacatur ab octava.
E. 10. S. Laurentius, Sacrum pro omnibus hora 7ma. circa 8vam educitur Supplicatio ad Sacellum Romanum, a prandio Laudes arbitrariae.
F. 11. Scribitur pro Examine.
B. 14. a prandio sesqui horae lectio apud Humaniores. pro philosophis a medio 2dae. medio 3tiae Litaniae.
C. 15. Assumptio B. M. V. pro Grammaticis sacrum hora 7ma. pro reliquis 8va. musicum. a prandio pro Grammaticis hora 2da mediae horae exhortatio, et mediae lectio sacra. pro reliquis hora 3tia Sodalitas, et 5ta Laudes.
D. 16. S. Rochus. hora 8va Sacrum musicum pro avertenda peste, cui post lectionem unius horae intersunt Philosophi, Rhetores, et Humanistae, Grammatici continuant Lectiones ad medium decimae, dein audiunt sacrum.

Circa hoc tempus inchoatur Examen, primi examinantur Tertiani, Dein Rhetores, Secundani etc.

E. 17. Demonstratio Mathematica.
G. 19. Designatur tempus pro examinibus Philosophorum, et Disputatione finali.
D. 23. Litaniae in Sacello S. Bartholomaei; circa medium 4tae. ducuntur illuc Tertiani.
E. 24. S. Bartholomaeus. pro Grammaticis sacrum hora 7ma, dein exhortatio; pro reliquis praevia mediae horae exhortatione, Sacrum hora 8va. In sacello S. Bartholomaei sacrum hora 6ta, ducuntur eo Tertiani e Scholis.
B. 28. S. Augustinus. Eius Panegyris a Theologiae Auditore habetur hora 7ma. Sacrum musicum hora 8va. Cui intersunt Facultates. A prandio ubique Lectiones infra Theologiam.

SEPTEMBER.

F. 1. Componendum pro praemiis circa hoc tempus.
A. 3. Dominica 1ma Septembris. Processio ad avertenda incendia: pulsatur ad scholas hora 7ma. medio 8vae omnes audiunt Sacrum, deinde ducuntur ad summum templum, ut intersint Processioni, a prandio consueta.
E. 7. Pridie Nativitatis B. V. a prandio sesqui horae lectio, medio 3tiae litaniae.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

F. 8. Nativitas B. M. V. pro Grammaticis sacrum hora 7ma, pro reliquis musicum 8va. a prandio pro Grammaticis hora 2da mediae horae exhortatio, et mediae lectio sacra. pro reliquis hora 3tia Sodalitas, et hora 5ta Laudes.
A. 10. Dominica post nativitatem B. V.; dedicatio Sacelli Romani, mittuntur Tertiani ad audiendum Sacrum.
C. 12. Circa hoc tempus Disputationes Metaphysicorum.
D. 13. Anniversaria promulgatae Universitatis. a 7ma Lectio usque ad octavam, dein pro Philosophis, Rhetoribus et Humanistis Sacrum musicum. Grammatici habent lectiones consuetas, dein Sacrum. a prandio doctio.
E. 14. Exaltatio S. Crucis, non est fori, vacatur tota die.
G. 16. Pridie Dedicationis lectiones consuetae mane, et post prandium.
A. 17. Dominica post octavam Nativitatis B. M. V. Dedicatio templi nostri, Grammatici sacrum hora 7ma, dein exhortationem; reliqui hora 8va intersunt sacro musico, dein audiunt Concionem germanicam in templo nostro; quae si habeatur post prandium, ante Laudes eidem intersunt et Laudibus; pro Grammaticis hora 2da Catechismus.
E. 21. S. Mathaeus. Exhortatio. Catechismus, quem Humaniores recitant pro praemiis.
B. 25. Actio finalis.
E. 28. Promotio Magistrorum, et Baccalaureorum. a prandio sesquihorae lectio.
F. 29. S. Michaël. pro Grammaticis pulsatur medio 7mae, hora 7ma est Sodalitas Angelica; pro reliquis medio 8vae; hora 8va omnes intersunt sacro musico, et Hymno Ambrosiano, et dimittuntur Studiosi.

OCTOBER.

C. 10. S. Franciscus Borgia.
G. 28. SS. Simon et Judas.

NOVEMBER.

D. 1. Sancti omnes. Sacrum musicum 8va., 5ta Laudes.
E. 2. Commemoratio fidelium animarum. Sacrum musicum 8va.
F. 3. Vel hoc vel proximo die Renovatio Studiorum.
G. 4. Sacrum musicum de Spiritu Sancto hora 7ma.

Postridie leguntur, et ducuntur singuli ad suas classes, et inducuntur Professores. audito sacro vacatur.

Primo die lectionum medio 7mae. Professio fidei.

A. 5. Dominica. Grammatici hora 7ma sacrum, deinde habent exhortationem, reliqui praevia concione academica audiunt sacrum hora octava. omni dominica 3tia Mensis est Musicum. post prandium Catechismi, et Sodalitates.

G. 11. 13a Novembris B. Stanislaus. Philosophi, Rhetores, et Humanistae, post horae doctionem hora 8va. intersunt sacro musico. Reliqui continuant lectiones usque ad medium 10mae, a prandio lectiones. Facta[1]) mutatio; postquam electi Patroni studiosorum hic S. et S. Aloysius. Vid. Diaria Rect. et Praefect. a 1731 etc.

B. 13. Circa hoc tempus est immmatriculatio, non dominico aut Festo, sed die feriali. Lectio Statutorum Academicorum, quo die habetur, detrahitur, hora lectionibus post prandium pro Philosophis, Rhetoribus et Poëtis, qui intersunt.

C. 21 Praesentatio B. V. M. celebratur in foro, et in choro, Dominica ultima post Pentecosten.[2]) Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, reliqui 8va musicum. post prandium hora 2da Grammatici habent mediae exhortationem, et mediae lectionem sacram. pro reliquis hora 3tia Sodalitas, et hora 5ta Laudes. pridie est lectio sesqui-horae.

E. 23. Pridie S. Catharinae hora 1ma Lectio, hora 2da in aula Panegyris S. Catharinae; circa medium 3tiae litaniae in templo: intersunt Philosophi, Rhetores, et Poëtae. reliqui habent lectiones consuetas, et recitant litanias in Scholis.

F. 24. S. Catharina, Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, reliqui 8va musicum. a prandio hora 5ta Laudes pro omnibus Studiosis.

E. 30. S. Andreas. Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, dein habent exhortationem. reliqui praevia mediae horae exhortatione intersunt sacro hora 8va. post prandium Catechismus.

---

[1]) Von hier ab Zusatz von späterer Hand.

[2]) Das ursprüngliche Dominica proxima sequente ist von späterer Hand in D. ultima post Pentecosten verändert.

DECEMBER.

F. 1. Hora 2da Vesperae Defunctorum pro Episcopo Theodoro fundatore. intersunt Philosophi, Rhetores, et Poëtae post horae doctionem; reliqui lectiones ordinarias.

G. 2. Pridie S. Xaverii a prandio Philosophi, Rhetores, et Poëtae docentur a 1ma ad 2^{dam}; dein hora 2da intersunt 1^{mis} Vesperis. Grammatici habent lectiones usque ad medium 3^{ae}.

A. 3. S. Franciscus Xaverius. Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, reliqui 8va musicum; deinde intersunt Concioni germanicae, quae si habeatur post prandium, eidem intersunt, et Laudibus. Grammatici hora 2da habent mediae horae exhortationem, et mediae lectionem sacram.

B. 4. Audito Sacro musico funebri pro Fundatore Episcopo Theodoro, vacatur.

E. 7. a prandio sesqui-horae lectio, Litaniae medio 3^{tiae}. Grammatici finitis lectionibus eos recitant in scholis.

F. 8. Conceptio immaculata B. V. M. Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, reliqui 8va musicum. a prandio Grammatici hora 2da habent mediae horae exhortationem, et mediae lectionem sacram. pro reliquis hora 3^{a} Sodalitas, et 5ta Laudes.

B. 18. Hoc mense inchoantur Declamationes.

E. 21. S. Thomas Aplus. Grammatici audiunt sacrum hora 7ma, dein exhortationem. reliqui praevia mediae horae exhortatione, intersunt sacro hora 8va. a prandio Catechismus.

A. 24. Pridie Nativitatis mane [theologorum feriae inchoantur usque ad festum circumcisionis D. N. J. Chr.][1]) Philosophi docentur usque ad octavam, Humaniores usque ad nonam; dein sacrum. post prandium pro omnibus sunt Litaniae medio 3^{tiae}, ad quas pulsatur hora secunda.

B. 25. Nativitas D. N. J. C. hora 12ma. noctis sacrum ad quod invitantur. Grammatici mane audiunt sacrum hora 7ma. reliqui 8va. musicum. post prandium hora 2da pro Grammaticis mediae horae exhortatio, et mediae sacra lectio, et pius cantus. pro reliquis hora 5ta Laudes.

---

[1]) Das in Klammern Stehende ist Zusatz von späterer Hand.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

C 26. S. Stephanus pro Grammaticis sacrum hora 7ma, dein exhortatio; pro reliquis praevia mediae horae exhortatione sacrum musicum 8va. a prandio pro Grammaticis hora 2da Catechismus: pro ceteris hora 5ta Laudes.

D. 27. S. Joannes Evangelista. pro Grammaticis sacrum hora 7ma. pro aliis musicum 8va. a prandio ut heri.

E. 28. SS. Innocentes est fori. Pro Grammaticis est sacrum hora 7ma. pro reliquis 8va. non musicum. a prandio Laudes arbitrariae.

A. 31. S. Sylvester est fori. pro Grammaticis sacrum hora 7ma. dein exhortatio — pro reliquis praevia mediae horae exhortatione, sacrum hora 8va. a prandio Catechismus.

X.

Notae ad Calendarium Scholasticum.

Die Notae ad Calendarium Scholasticum sind wie die Calendarien mehrfach von verschiedener Hand und in verschiedener Zeit durchkorrigiert worden. Sie sind nichts Anderes als ein im Zusammenhang, unter einzelnen Kapiteln, dargestelltes Calendarium, und kann man das letztere leicht aus diesen Notae vollständig anfertigen. Die mir vorliegende Handschrift in dem Sammelband der Theodoriana Pa. 55 ist von derselben Hand gefertigt wie das vorher abgedruckte 3. Calendarium und dürfte aus der zweiten Hälfte des 17. Jhdts. stammen. Das ergibt sich aus der Bemerkung in Nota 3: ita Servari coeptum ao. 1659 und aus der Bemerkung in Nota 14: relicta ao. 1629 et 1650. Die Calendarien und Notae geben ein genaues Bild von dem inneren Leben der Paderborner Universität. Die minutiöse Genauigkeit, mit der auch das kleinste Vorkommnis geregelt war, verhinderte Willkürregiment und könnte mancher Bildungs-Anstalt unserer Zeit zum nachzuahmenden Muster dienen.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN